

Zikir: Ruhani Gıda ve İç Huzurun Anahtarı

el-Hamdülillâhi rabbi'l-âlemîn. es-Salâtu ve's-selâmu alâ seyyidinâ Muhammedin ve âlihî ve sahibihî ve men-tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretleri şöyle buyurmuşlar:

a. Sabah Namazından Sonra Zikrullahla Meşgul Olmanın Önemi Ve Mükafaatı

مَنْ صَلَّى الْفَجْرَ فِي جَمَاعَةٍ، ثُمَّ قَعَدَ يَذْكُرُ اللَّهَ
حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ، ثُمَّ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ، كَانَتْ لَهُ
كَأَجْرِ حَجَّةٍ وَعُمْرَةٍ تَامَّةٍ تَامَّةٍ تَامَّةٍ

Men salle'l-fecre fî-cemâatin sümme ka'ade yezkürullâhe hattâ tatlua'ş-şemsü sümme sallâ rek'ateyni kânet lehû ke-ecri haccetin ve umretin tâmmetin tâmmetin tâm-metin.

Sadaka Resûlullah ve nataka habîbullah.

Bu hadîs-i şerîfin mânası şöyle:

“Kim sabah namazını cemaatle ederse, sonra oturup zikrullahla meşgul

olursa, sonra kalkıp iki rekât namaz kılsa bu onun için tam bir hac ve umre sevabı kazanmaya vesile olur.”

İmam Tirmizî bu hadîs-i şerîf için “hasen” buyuruyor, hasen hadîs-i şerîftir.

Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Efendimiz’den rivayet edilen başka hadîs-i şerîfler de vardır. Hatırda kalacak olan bir tanesi şöyle ki;

Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Efendimiz, müşrik ve İslâm’a karşı muhalif kabilelerin üzerine Medine-i Münevvere’den müfreze-i askeriye, askerî birlik gönderdi. Bu askerî birlik hareket etti, düşmanın üzerine vardı. Kısa zamanda Medine-i Münevvere’ye zafer kazanmış olarak, çok ganimetlerle -koyun, deve sürüleri, mal, mülk, esir ganimetleriyle- döndü. Galiba Ebû Bekr-i Sıddîk radiyallahu anh o ganimetler getirilirken buyurmuş ki;

“Oh! Ne kadar kısa bir zamanda ne kadar büyük bir ganimet! Ne kadar büyük bir imkân, çok az bir gayrette çok büyük bir menfaat!..”

Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bunun üzerine buyurmuşlar ki;

“Ben size bundan daha menfaatli, daha kârlı bir şeyi haber vereyim mi?”

“Buyur yâ Resûlallah, ver.” demişler.

Buyurmuş ki;

“Kim sabah namazından sonra camide oturup zikrullahla meşgul olursa, bundan daha büyük menfaate sahip olur.”

Yani ordunun gidip zafer kazanıp ganimetlerle dönmesinden daha büyük menfaat, mânevî sevap kazanır.

Bu hadisi Ömer radiyallahu anh rivayet ediyor. Aynı konuda -sabah namazından sonra oturup ibadet etmek konusunda- daha başka rivayetler de var. İmam Ebû Dâvud, hadis âlimlerinden altı meşhur ve kıymetli hadis kitabını yazan alimlerden birisi olan İmam Ebû Davud da; “Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Efendimiz’in âdet-i seniyyesi, sabah namazından sonra mescitte oturup zikrullahla meşgul olmak idi.” buyuruyor. Demek ki kendisi de böyle yapmaktaydı.

“Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem çok büyük bir mâni yoksa -mesela

hasta ziyareti gibi, cenaze kaldırmak gibi-
mühim bir başka meşgale çıkmamışsa otu-
rup zikrullahla meşgul olurdu, bunu âdet
edinmişti. Âdet-i seniyyesi böyleydi.” bu-
yuruluyor.

Tabii Peygamber sallallahu aleyhi ve
sellem Efendimiz’in her şeyi güzeldir. Bu-
radaki güzelliği de hemen anlıyoruz ki in-
san uykudan kalkıp önce sabah namazına,
ibadete camiye geliyor. Ondan sonra da
zikrullahla; yeni bir güne başlamadan
önce, ticarî faaliyetlere geçmeden önce
Allahu Teâlâ hazretlerine kulluğunu arz
etmiş oluyor.

Bir başka hadîs-i şerîfte daha buyuru-
luyor ki;

“Müslümanın camide sabah namazın-
dan sonra oturup ibadetle, zikirle vaktini
geçirmesi; afakı dolaşıp rızık aramasından
ona daha fazla rızık celbedicidir.”

Camiden sonra kalkıp gitse, gözün
alabildiği yerleri dolaşıp mal alsa, getirse,
satsa... Camide oturup işrak vaktine kadar
zikrullahla meşgul olup zamanını böylece

Efendimiz'in arzu ettiği, işaret buyurduğu, tavsiye eylediği şekilde geçirmek ona afakı do-laşıp böyle bir ticarî gayret içinde olmasından daha çok rızık kazandırır, buyurmuş. Çeřitli hadîs-i şerîfler var:

“İsmail aleyhisselam'ın soyundan kle âzat etmek kadar da sevaplı bir şey!” gibi başka rivayetler de var.

b. Mehmed Zahid Kotku Hocamızın Sabah Namazından Sonraki Âdeti

Onun için biz de gününüzün başlangıcında Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Efendimiz'in bu âdet-i seniyyesine uygun olarak sabah namazınızı cemaatle kıldıktan sonra zikrullahla meşgul olmak üzere öyle oturuyoruz. Büyüklerimizden, selef-i sâlihînimizden gördüğümüz örf ve âdet de böyle idi. Hocamız cenetmekân Mehmed Zahid Kotku Efendimiz hazretleri de İskenderpaşa Camii'nde sabah namazından sonra Evrâd-ı şerîfe'yi okuyarak, ondan sonra işrak namazını kılarak eve dönerdi. Başka bir camide bunu görmemiştik. Hocamız, bu âdet-i seniyyeyi böylece camimizde icrâ ederdi.

Sonra Urfa'da emsalini gördük.
Urfa'nın Dergâh Camii'nde de bizim
Evrâd'ımız gibi Evrâd-ı Şerîfe'yi en iyi şe-
kilde okuyup aynı şekilde işrak namazını
kılıyorlar. O da yine bizim yolumuzun ora-
daki talimatından ve terbiyesinden olma-
lıdır. Çünkü Hâlid-i Bağdâdî Efendi-
miz'den itibaren, bizim Güneydoğu Ana-
dolu'da, Suriye'de muazzam bir irşat faa-
liyeti vardır. Muazzam bir mânevî terbiye
gayreti olmuştur. Bizim diyarlarımız,
adeta Güneydoğu Anadolu bölgesi den-
mese de "Nakşibendistan" denilse şayes-
tedir. Bölgenin adına "Nakşibendistan"
desek caizdir. Çünkü her köşesinde bir
Nakşî şeyhinin, meşayihinden bir mübarek
zatın türbesi, eseri, medresesi vardır.
Halkın ahlâkında da bu mânevî terbiyenin
güzel eseri vardır. Misafirperverlik, mert-
lik, dindarlık, takvâ gibi eseri vardır. Al-
lah razı olsun, şefaatlerine bizleri de nâil
eylesin.

Biz de bu sünnet-i seniyyeye uygun
olarak burada, bu mübarek cuma saba-

hında, niyet ettik ki Efendimiz'in sünnetine uygun olarak, işrak vaktine kadar zamanımızı zikrullahla değerlendirip bu sevapları Mevlâ'mızdan dileyeceğiz.

c. Zikrullah Nedir

Zikrullah nedir, onu biraz açıklayayım:

Zikir, Arapça'da nisyânın mukabilidir. Nisyân "unutmak" demek, zikir "unutmamak, hatırlamak" demek. Nesiytü "Unuttum.", Zek-kertü "Hatırladım." demek. Zikir, "Allahu Teâlâ hazretlerini hatırında tutmak, hatırlamak" demektir. Onun için bizim Nakşî büyüklerimizimizin, Abdülhâlik-i Gücdüvânî Efendimiz'in "Nakşî tarikatamızın esasları şunlardır..." diye saydığı prensiplerinin birincisi hûş der dem prensibidir.

Hûş, Farsça'da "şuur" demek.

Hûş der dem.

Dem, "nefes" demek. Her nefes alış ve-rişte müridin Allah'ın kulu olduğunun şuurunda olması, Allah'ı hatırlıyor olması, unutmamış olması demek ki o zikir-i müdâm demektir. Allahu Teâlâ hazretleri daimî zikrinde demektir. O hâlde anlaşılıyor ki zikir dille Allah

demekten daha kıymetli bir şeydir. Hatırında Allah bulunmak, Allah'ı unutmamak demektir!

Dil ile zikir ise Allah Allah demek, Lâ ilâhe illallah demek, yâ Hayyu yâ Kayyûm demek, yâ Sabûr demek, yâ Latîf demek; bu da taallüm gibi tezekkürdür. Zikri külfet ile yapmak demektir.

Onun için büyüklerimiz kitaplarında yazmışlardır ki;

ez-Zikrû bi't-tezekkûri ve'l-ilmü bi't-te'allümi. "İlim taallüm ile olduğu gibi -insanın bilgili olması, talebe olup çalışma ile olduğu gibi- zikir de, Allah'ı unutmayan âgah, uyanık, gönlü aydın, şuru canlı mürit olmak da zikir yapmakla hâsıl olur."

Allah Allah diyerek, tezekkür ede ede ede insanın içine yerleşir, meleke hâline gelir. Zikirten maksud da budur. Nitekim tarikatın seyr-i sülûkunda bir mertebeden sonra müritleri zikirten ziyade murakabelere tevcih ederler ki o maksat hâsıl olmuştur.

Onun için zikrin, “hatırlamak” olduğunu bilelim, her anda ve her şa’nda Allahu Teâlâ hazretlerinin bizi gördüğünü, bizim onun huzurunda olduğumuzu unutmamaya çalışalım. O’nun huzurunda olduğumuza göre de ona güzel kulluk etmek âdabını araştıralım ve o âdaba uygun hareket etmeye edeple Allah diyoruz- Allah’a karşı kulluk âdabına riayet etmeye gayret edelim.

d. Zikrullahın Çeşitleri

Zikrin çeşitleri vardır: Zikrin çeşitlerinden birisi, Kur’ân-ı Kerîm. Kur’ân-ı Kerîm, zikirdir, baştan aşağıya zikirdir. İnsan Kur’ân-ı Kerîm okuduğu zaman zikretmiş olur. Kur’ân-ı Kerîm’i okumak zikirdir. Kur’ân-ı Kerîm’in esmâ-i Kur’aniyyesinden bir tanesi de zaten zikirdir. Nitekim âyet-i kerîmede Allahu Teâlâ hazretleri buyuruyor ki;

Bismillâhirrahmânirrahîm.

إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ

İnnâ nahnu nezzelne’z-zikra ve inna lehû le hâfizûn.¹

¹ 15/Hicr, 9.

“Bu ez-Zikir olan Kur’ân-ı Kerîm’i, zikri biz indirdik. Kur’an’ı biz indirdik ve onu biz koruyacağız.”

Kimse bozamayacak! Harfini değiştiremeyecek! Kıyamete kadar şanı, saltanatı, asliyeti, saffeti devam edecek, demektir.

Namaz da zikirdir. Namaz da mücessem, müşahhas bir zikirdir. Tepeden tırnağa zikirdir. İnsanın *Allahu ekber* demesinden, kıyamından rükûuna, rükûundan sücûduna kadar, namazın her hâlinde durumu zikirdir. Namaz hâli zikir hâlidir. Onun için evliyâullahın büyükleri, Allah’a vuslat şerefine ermiş olan, Allah’ın sevgili kullarının en son zevkleri, en büyük zevkleri devamlı namaz kılmak olur. Namazı çok kılmışlardır. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz;

Kurratü aynî fi’s-salâh. “Benim gözümün şenliği namazdadır.” buyurmuşlardır.

“Namazı çok seviyorum. Namaz gözümün bebeğidir.” demek. Çünkü zikir-

dir. Çünkü Allahu Teâlâ hazretlerinin divanında hatırlamanın en âlâ şekli durumundadır.

Yalnız namazların kılınmadığı üç kerahet vakti vardır: Bir, güneş doğarken; iki, güneş tam tepedeyken, öğlen vakti; üç, güneş tam batarken! Bu vakitlerde namaz kılınmaz. Kerahet vakitleridir. Onun için biz şu anda güneşin doğma vaktinde bulunduğumuz için namaz kılarak zikir yapmak imkânımız yok. Ama öteki zikirler; Kur'an okuyarak zikir, *Allah* diyerek, dua ederek zikir imkânımız vardır. Nitekim Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz'in hadîs-i şerîflerinden de sabah namazından sonra *Yâsîn* okumak, bazı âyetleri okumak tavsiyeleri bize kadar gelmiştir. Onun için onları okuyarak ve hadîs-i şerîflerden toplanmış olan *Evrâd*'imizi ve dualarımızı okuyarak zamanımızı değerlendireceğiz.

Şu anda güneş ufukta doğmuştur. Fakat ufuk dağınık olduğu için biz şu anda güneşi göremeyiz, çünkü yüksektir. O taraf deniz olsaydı oradan görülebilirdi ama yüksek olduğundan göremeyiz. On dakika kadar sonra görürüz.

Demek ki güneş 06.30 civarı doğmuş
dersek kerahet vakti ne zaman çıkar?

Güneş bir mızrak boyu yükseldiği zaman
kerahet vakti çıkar.

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN
24 Cemâziye'l-Evvel 1415 /
28.10.1994
İstanbul

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak
için tıklayınız.](#)

